

Ψηφίδα ιστορίας για τους S-300

Ανδρούλα Ταραμουντά

Ένα σημαντικό ντοκουμέντο που έχει σχέση με το πολυθρύλητο θέμα των ρωσικών πυραύλων, τις πιέσεις που ασκούσαν στη Λευκωσία και τη διαχείριση του τότε Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλαύκου Κληρίδη, βλέπει το φως της δημοσιότητας μέσα από την αυτοβιογραφία του Νίκου Παναγιώτου «Αυτοπροσώπως-Αμάρτυρον ουδέν αείδω». Ο κ. Παναγιώτου υπηρέτησε για χρόνια στις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας από όπου και αποσπάστηκε κατά τη δεύτερη θητεία του Γλαύκου Κληρίδη για να υπηρετήσει ως διευθυντής του γραφείου στο Προεδρικό Μέγαρο.

Το ντοκουμέντο που αποκαλύπτει είναι μια επιστολή με αποδέχτη τον τότε πρόεδρο της ελληνικής κυβέρνησης Κώστα Σημίτη, στην οποία είχε συμβολή και ο ίδιος αφού ο Πρόεδρος Κληρίδης του υπαγόρευε το κείμενο. Μια μικρή προσθήκη όπως σημειώνει, έγινε

από τον τον τότε Υφυπουργό παρά τω Προέδρω Παντελή Κούρο. Η επιστολή ποτέ δεν έφτασε στον προορισμό της. Έχουν όμως σημασία μεγάλη όσα γράφτηκαν όπως και η όλη διαχείριση που έγινε. Όπως αποκαλύπτει ο Ν. Παναγιώτου η επιστολή έγραφε:

“Φίλε κύριε Πρόεδρε,

Αισθάνομαι την ανάγκη να σάς απευθύνω την παρούσα επιστολή και με υπευθυνότητα και ειλικρίνεια να εκθέσω τις απόψεις μου αναφορικά με όσα για το θέμα της έλευσης των S-300 στην Κύπρο ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας κ. Πάγκαλος δήλωσε επίσημα στον κ. Κασουλίδη κατά τη συνάντησή τους στην Αθήνα την 1η Νοεμβρίου 1998, συνάντηση που πραγματοποιήθηκε έπειτα από αίτημα του κ. Πάγκαλου. Ο κ. Πάγκαλος πληροφόρησε τον κ. Κασουλίδη ότι για το θέμα των S-300 υπάρχει ομοφωνία στους κόλπους της Ελληνικής Κυβερνήσεως και ότι οι απόψεις που διατύπωσε δεν είναι μόνο δικές του αλλά απηχούν και εκείνες του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Αμυνας κ. Τσοχατζόπουλου. Η θέση της Ελληνικής Κυβερνήσεως – τονίστηκε – είναι ότι για το θέμα των πυραύλων δεν μπορεί να είναι αλληλέγγυος προς την Κυπριακή Κυβέρνηση.

Ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδος, που πιστεύει ότι η παραγγελία των πυραύλων ήταν εσφαλμένη ενέργεια, παραδέχεται ότι αυτή έγινε με τη σύμφωνο γνώμη του τότε Υπουργού Εθνικής Άμυνας κ. Αρσένη, υποστηρίζει όμως ότι οι S-300 δεν κρίνονται κατάλληλοι για την αντιαεροπορική άμυνα της Κύπρου, γιατί σχεδιάστηκαν από τους Ρώσους κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου προς χρησιμοποίηση για την άμυνα στις περιοχές των ρωσικών στεπών.

Όσον αφορά την καταλληλότητα των εν λόγω πυραύλων για την άμυνα της Κύπρου, πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με έγκυρες πηγές, αποτελούσαν το κύριο όπλο για την άμυνα της Μόσχας και άλλων βιομηχανικών πόλεων και περιοχών, παγκόσμια δε αναγνωρίζονται για την αποτελεσματικότητά τους, λόγω της ακρίβειας και του μεγάλου βεληνεκούς τους, αλλά και της δυνατότητας τους να επιφέρουν πλήγματα σε εχθρικά αεροπλάνα. Το στρατιωτικό περιοδικό «STRARFOR» υπογραμμίζει ότι σε

περίπτωση εγκατάστασής τους στην Κύπρο “the Turkish air force will be at risk”.

Είναι γνωστό ότι η Κύπρος προέβη στην παραγγελία των S-300, επειδή είχε αναλάβει υποχρέωση έναντι της Κυβερνήσεως του αειμνήστου Ανδρέα Παπανδρέου ότι θα δημιουργούσε αεροπορική και ναυτική βάση στην Κύπρο και θα παρείχε στις βάσεις αυτές επαρκή αεροπορική κάλυψη. Η διαπραγμάτευση για τους S-200 διακόπηκε, όχι γιατί οι S-300 ήταν φθηνότεροι, όπως ανέφερε ο κ. Πάγκαλος στον κ. Κασουλίδη, αλλά γιατί η τουρκική αεροπορία είχε αποκτήσει κατευθυνόμενους πυραύλους αέρος-εδάφους, οι οποίοι ήταν ικανοί να πλήξουν τις βάσεις από απόσταση πέραν των 70 χιλιομέτρων, όταν, δηλαδή θα βρίσκονταν εκτός της ακτίνας δράσεως των S-200. Εξάλλου η αγορά των S-300 αποφασίστηκε μετά από επίσκεψη Ελλαδιτών στρατιωτικών εμπειρογνομόνων στη Ρωσία και θετική γνωμοδότησή τους για την αποτελεσματικότητα του εν λόγω αντιαεροπορικού συστήματος.

Το επιχείρημα του κ. Πάγκαλου ότι, για να είναι χρήσιμοι οι S-300, πρέπει η Κύπρος να είναι σε θέση να κηρύξει μια περιοχή ως απαγορευμένη περιοχή πτήσεων, είναι δυνατό να αντικρουστεί με το ότι οι πύραυλοι δεν αγοράστηκαν για την ανακοπή τουρκικών ανιχνευτικών αεροσκαφών, τα οποία πραγματοποιούν πτήσεις υπεράνω της Κύπρου και για τις οποίες δεν παραλείπουμε να υποβάλλουμε διαμαρτυρίες προς τα Ηνωμένα Έθνη, αλλά για την αντιμετώπιση τουρκικής επιθέσεως. Σε τέτοια ακριβώς περίπτωση πολεμικής αναμετρήσεως, θα κηρύτταμε τον εναέριο χώρο της Κύπρου ως απαγορευμένη περιοχή, και με τους S-300 θα μας προσφερόταν η δυνατότητα να εντοπίζουμε τα τουρκικά πολεμικά αεροπλάνα οσάκις απογειώνονταν από τις βάσεις τους, να τα παρακολουθούμε και να τα έχουμε εντός ακτίνας βολής 150 χιλιομέτρων.

Το επιχείρημα ακόμη ότι ο «Νικηφόρος» απέδειξε ότι οι αεροπορικές συγκρούσεις δεν θα γίνονταν πάνω από την Κύπρο, αλλά στο Αιγαίο, δεν παρουσιάζουν την πραγματική εικόνα. Είναι βέβαιο ότι ελληνικά αεροσκάφη, που θα έρχονταν προς ενίσχυσή μας, θα καθυστερούσαν να φθάσουν στην Κύπρο, επειδή θα αντιμετώπιζαν τουρκικά αεροσκάφη. Οι S-300 όμως θα παρείχαν κάλυψη τόσο στην Κύπρο έναντι των τουρκικών αεροπλάνων που θα μας επιτίθεντο από τουρκικές βάσεις οι οποίες απέχουν από τη Λευκωσία 3 1/2 λεπτά πτήσεως, όσο και σε ελληνικά αεροπλάνα τα οποία θα ίπταντο προς την Κύπρο σε απόσταση 150 χιλιομέτρων από τις ακτές μας.

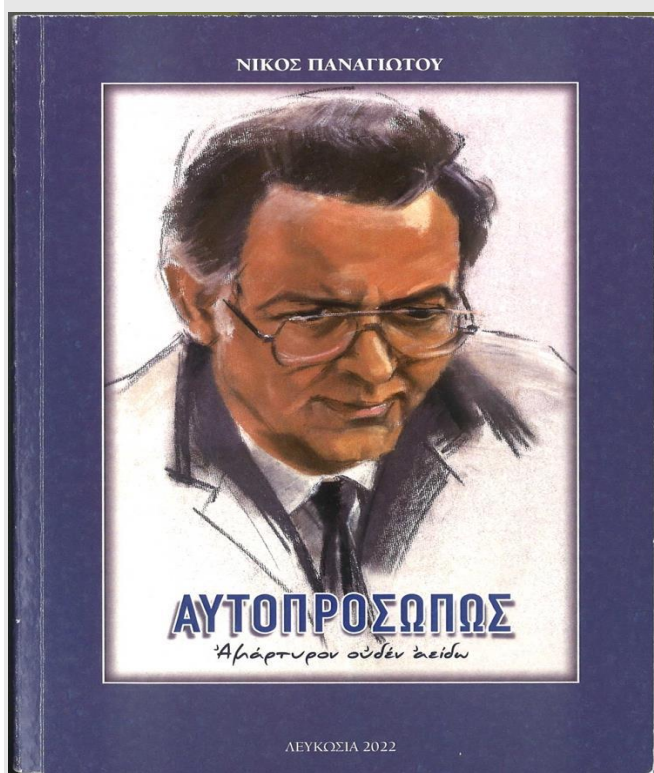
Η θέση ότι η άφιξη των πυραύλων θα επηρεάσει αρνητικά την ευρωπαϊκή μας πορεία δεν είναι πειστική. Παρά το γεγονός ότι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, υποκινούμενες από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Βρετανία, ασκούν πιέσεις να μην φέρουμε τους S-300, πιστεύω ότι, αν τους φέρουμε χωρίς περαιτέρω αναβολές και δημιουργήσουμε τετελεσμένο γεγονός, οι αντιδράσεις θα σταματήσουν.

Επιπρόσθετα προς τα πιο πάνω, παραμένει προς σχολιασμό η πιθανή αντίδραση των Τούρκων στην άφιξη των πυραύλων. Εάν οι Τούρκοι αντιδράσουν, με σκοπό την παρεμπόδιση της άφιξής τους στην Κύπρο, η αντίδραση θα στρέφεται κατά ρωσικών σκαφών, με αποτέλεσμα την αντιπαράθεση της Τουρκίας με τη Ρωσία, δεδομένου ότι η συμφωνία διαλαμβάνει και την ασφαλή μεταφορά τους από τη Ρωσία στην Κύπρο. Για να μπορέσει εξάλλου η Τουρκία να αντιδράσει κατά των S-300, όταν παραληφθούν στην Κύπρο, θα πρέπει να παρέχονται στόχοι οι οποίοι δεν είναι δυνατό να πληγούν από αέρος. Τέτοιοι στόχοι δεν θα προσφέρονται όμως, γιατί οι πύραυλοι θα αποθηκευθούν και δεν θα αναπτυχθούν. Ούτε οι ΗΠΑ ούτε η Βρετανία θα επιστρέψουν, πιστεύω, στρατιωτική

ενέργεια εκ μέρους της Τουρκίας, αν γνωρίζουν ότι μια τέτοια ενέργεια θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε ελληνοτουρκική σύρραξη.

Ο κ. Χολμπρουκ μου δήλωσε, μετά το ταξίδι του στην Αγκυρα, ότι η τουρκική αντίδραση θα συνίσταται σε εγκατάσταση πυραύλων εδάφους- εδάφους στο κατεχόμενο μέρος της Κύπρου, ώστε, αν παραστεί ανάγκη, να πλήξουν τους χώρους εκτόξευσης των πυραύλων. Τούτο επιβεβαίωσε ο πρωθυπουργός της Τουρκίας κ. Γιλμάζ, ο οποίος δήλωσε δημόσια ότι θα εγκαταστήσουν στην Κύπρο κινεζικούς πυραύλους εδάφους –εδάφους, εμβέλειας 80 χιλιομέτρων.

Με όσα έχουν προαναφερθεί, είναι εμφανές ότι δεν συμφωνών με τη μεταφορά τους στην Κρήτη, αφού καμιά από τις προϋποθέσεις που έχω θέσει δεν ικανοποιείται.

Κατά τη συνάντησή του με τον κ. Κασουλίδη, ο κ. Πάγκαλος προέβη και στην ιεράρχηση των προτεραιοτήτων της Ελληνικής Κυβερνήσεως, που είναι η επάνοδος της χώρας στο χώρο της

Δυτικής Ευρώπης, ως πλήρους μέλους και της ΟΝΕ, και υποστήριξε ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τη μόνη και διαρκή ασφάλεια της Κύπρου και του Κυπριακού Ελληνισμού. Περαιτέρω, υπέδειξε ότι η Κύπρος πρέπει μονομερώς να λάβει την απόφαση να μη μεταφερθούν οι πύραυλοι στην Κύπρο και ότι δεν είναι αναγκαίο να υπάρξει σχετική εξαγγελία. Τούτο, συνέχισε, μπορεί να προκύψει έπειτα από διάφορες διπλωματικές επαφές της Ελλάδας και της Κύπρου κειχωρισμένα, ώστε να εξευρεθεί κάποιο πρόσχημα το οποίο να παράσχει την απαραίτητη κάλυψη στην απόφαση.

Η Κύπρος, κύριε Πρόεδρε, δεν αναζητεί προσχήματα για τη μη έλευση των πυραύλων. Η Κύπρος επανειλημμένα εξήγησε, με σαφήνεια ότι αναβολή της άφιξης των πυραύλων θα εδικαιολογείτο αν διεξαγόταν σοβαρή συζήτηση για το Κυπριακό και σημειωνόταν πρόοδος, είτε αν άρχισε διάλογος για μείωση των στρατιωτικών δυνάμεων και των εξοπλισμών – όπως προβλέπουν σχετικά ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών- και διαπιστωνόταν πρόοδος είτε, τέλος, αν με ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών καθοριζόταν η Κύπρος ως εγγυημένη απαγορευμένη ζώνη για πτήσεις πολεμικών αεροσκαφών.

Οφείλω, κύριε Πρόεδρε, προτού κλείσω την επιστολή να επισύρω την προσοχή σας στο γεγονός ότι οι απόψεις της Ελληνικής Κυβερνήσεως για τη μη έλευση των πυραύλων στην Κύπρο είναι γνωστές στο Υπουργείο Εξωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου. Σε συνάντηση του Sir David Hannay με τον κ. Κασουλίδη στις 4 Νοεμβρίου 1998, ο κ. Hannay διερωτήθηκε πως συμβαίνει ο κ. Λυσσαρίδης να μην αντιλαμβάνεται όσα σαφώς του διεμήνυσε τόσο ο κ. Σημίτης όσο και ο κ. Πάγκαλος για το θέμα των πυραύλων.

Κύριε Πρόεδρε, επανειλημμένα στο παρελθόν δήλωσα ότι η Κύπρος αποτελεί προκεχωρημένο φυλάκιο του Ελληνισμού και ότι αυτό το προκεχωρημένο φυλάκιο δεν πρέπει να προβαίνει, χωρίς συνεννόηση με την εκάστοτε δημοκρατικά εκλεγμένη Κυβέρνηση της Ελλάδας, σε ενέργειες που θα μπορούσαν να εμπλέξουν το Έθνος σε πολεμικές περιπέτειες. Εάν η Κυβέρνησή σας εκτιμά ότι η άφιξη των πυραύλων στην Κύπρο δημιουργεί κινδύνους για το Έθνος, τους οποίους το Έθνος αδυνατεί να αντιμετωπίσει είτε θεωρεί ότι εμποδίζουν άλλες εθνικές προτεραιότητες, θα ήθελα να το γνωρίζω , διότι μια τέτοια περίπτωση, παρά τη συνομολόγηση και την ύπαρξη Ενιαίου Αμυντικού Δόγματος, θα ήμουν πρόθυμος να αποδεσμεύσω το Έθνος από τις συμβατικές και εθνικές υποχρεώσεις του έναντι της Κύπρου”.

Ο τότε Πρωθυπουργός ενημερώθηκε για την πρόθεση Κληρίδη που δέχθηκε παράκληση να μην στείλει την επιστολή και να μεταβεί στην Αθήνα να συζητήσουν το θέμα. Η συνάντηση έγινε, στη Λευκωσία συγκλήθηκε το Εθνικό Συμβούλιο και ο Πρόεδρος Κληρίδης προέβη σε δήλωση αναλαμβάνοντας ο ίδιος την ευθύνη για την μη εγκατάσταση των πυραύλων.

<https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/1700318>